Дубенський ліцей №8
Дубенської міської ради Рівненської області

Навчально-методичний посібник

Шаблони самооцінювання

Номінація «Біологія»

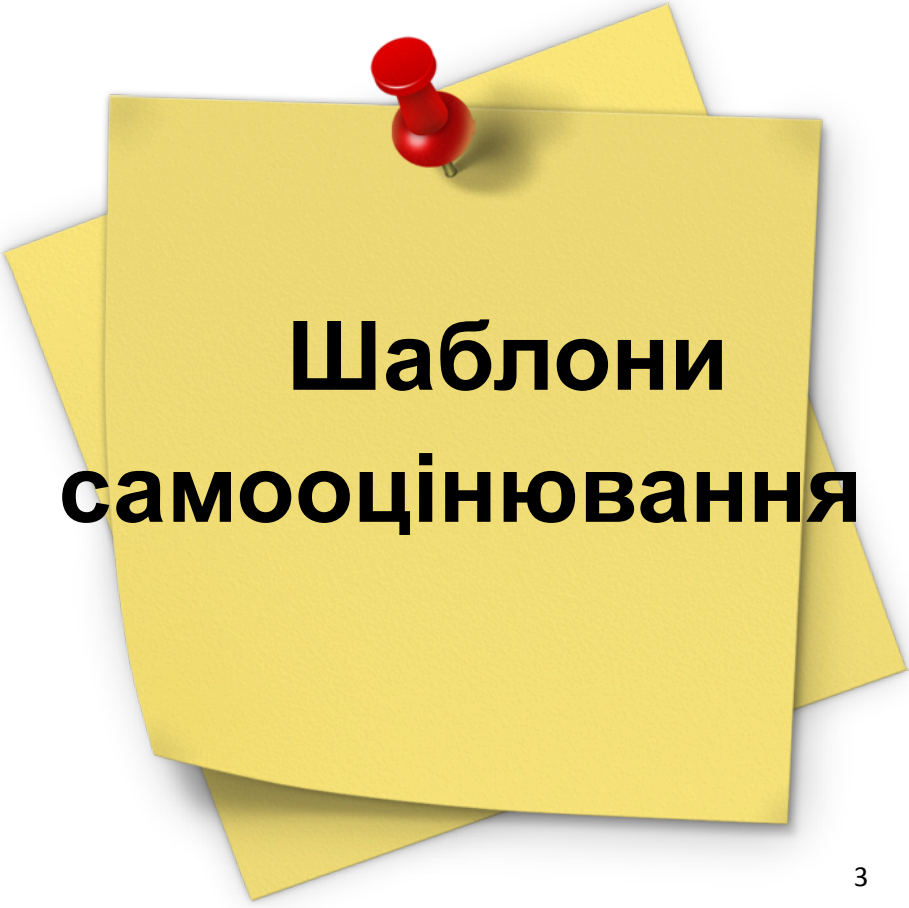
Максимчук Мирослава Олександрівна,
вчитель біології Дубенського ліцею №8

Дубно – 2022

Максимчук Мирослава Олександрівна. Навчально-методичний посібник «Шаблони самооцінювання» – Дубно, 2022– с.40.

Посібник містить дієві поради, як навчити учнів критично оцінювати свої знання в умовах формувального оцінювання, та готові шаблони самооцінювання, які стануть у нагоді як вчителям біології так і педагогам інших спеціальностей.

Схвалено методичною радою Дубенського ліцею №8 (протокол №3 від 21.01.2022 р.).

Шаблони самооцінювання

Зміст

1. Вступ…… 6

2. Формувальне оцінювання та самооцінювання здобувачів освіти…….. 8

3. Інструментарій самооцінювання:
   3.1. Листки самооцінки, чек-листки…….. 12
   3.2. Сигнальні картки, експрес-картки…. 20
   3.3. Інші техніки самооцінювання……. 31

4. Висновки…….. 38

5. Використані джерела……. 40

1. Вступ

Життя – коротке,
Мистецтво – вічне,
Можливості – швидкоплинні,
Експеримент – повчальний,
Оцінювання – складне

Гіппократ

Можна з упевненістю сказати, що педагоги використовують практику оцінювання щодня.

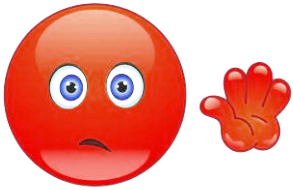
Чи замислювались Ви, що лежить в основі Вашої практики оцінювання, яким є розуміння

цілей оцінювання. Наведені нижче запитання можуть допомогти в цьому [1].

- Чи дають можливість Ваші методи оцінювання учням визначити їхній прогрес у досягненні запланованих навчальних результатів?
- Чи дозволяє учням Ваш процес оцінювання оцінити їх знання самостійно ними ж?
- Чи дають можливість Ваші види та методи оцінювання продемонструвати учням те, що вони знають?
- Наскільки учні беруть участь у плануванні методів опитування у Вашій діяльності?
- Чи можете Ви підтвердити, що кожне завдання чи метод оцінювання, який Ви використовуєте, є об'єктивним?

Чи задоволені Ви результатом опитування? Чи хотіли б Ви поліпшити власну практику оцінювання?

Якщо відповідь – «так», то продовжимо знайомство з матеріалами посібника.

2. Формувальне оцінювання та само-оцінювання здобувачів освіти

Навчання й оцінювання – нерозривні процеси. Від правильно організованого оцінювання великою мірою залежить ефективність навчального процесу.

Як оцінювати учнів в умовах НУШ? Яку стратегію оцінювання вибрати? Як забезпечити швидкий і якісний зворотній зв’язок? Як навчити

учнів керувати процесом навчання та оцінювати свої результати?

На ці та інші запитання, з якими так часто стикається педагог, відповідь дає формувальне оцінювання. Воно стало вже звичним для здобувачів освіти і вчителів Нової української школи (НУШ), утім, все ще досить рідко зустрічається в середній ланці та старшій школі.

Головна ідея формувального підходу до оцінювальної діяльності – оцінювання для навчання. Формувальне оцінювання надає впевненості учням у тому, що кожен з них здатен покращити свої результати навчання. Його особливостями є сприяння у формуванні та розвитку особистості учня, що досягається за рахунок забезпечення здобувачем освіти відповідальності за власне навчання.

Формувальне оцінювання має за мету підкоригувати не лише діяльність учня, але і педагога.

Самооцінювання є невід'ємним елементом формувального оцінювання, адже надає

можливість здобувачам освіти виявити свої сильні і слабкі сторони, визначити потреби, навчатись відповідальності та прагнути до самовдосконалення. У такий спосіб діти вчаться критично мислити, аналізувати і прогнозувати власну успішність, усвідомлювати результати своєї діяльності.

Учні, які можуть реально оцінити себе, отримують чітку картину власних досягнень і почуваються впевненіше.

Як навчити здобувачів освіти об’єктивно оцінювати власні успіхи? Алгоритм дій вчителя наступний:

- пояснити для чого потрібні навички самооцінювання;
- позитивно налаштувати учнів на необхідність постійного аналізу власних навчальних результатів;
- разом з учнями розробити чіткі і зрозумілі критерії оцінювання;

- пояснити, що критерії оцінювання можуть змінюватись в залежності від теми, завдань, цілей;
- на початках допомагати учням планувати подальші дії, визначати цілі для вдосконалення.

Отож, важливими передумовами успішного самооцінювання є те, що:

- учні мотивовані;
- самооцінювання здійснюється за чіткими критеріями;
- завершується самооцінювання зворотним зв'язком від учителя чи однокласників.

У процесі самооцінювання учні шукають відповіді на запитання, які згодом стають їх внутрішньою потребою:

- Яка моя ціль навчання?
- Для чого я це вчу?
- Що мені потрібно робити, аби досягти цілі?
- Де я «перебуваю» зараз? (шлях до цілі)
- Над чим мені ще слід попрацювати?

- Що мені треба змінити у навчанні, щоб досягти кращих результатів?
- Це мій «максимум», чи я можу краще?

Вчителю слід пам’ятати, що самооцінювання – один з видів оціночної діяльності, пов’язаний не з виставленням собі оцінок, а з процедурою оцінювання, воно найменше пов’язане з балами. Основною метою є аналіз власного прогресу.

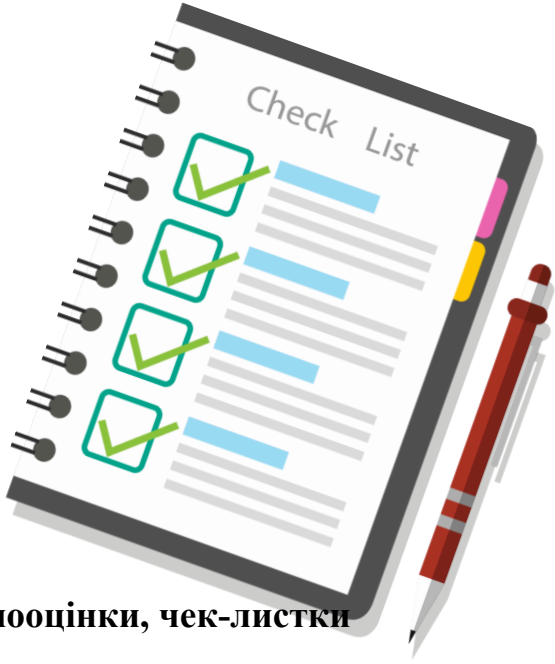
Дитині складно аналізувати власні результати, тому педагогу потрібно вибрати дієві техніки, які сприятимуть тому, що учень навчиться оцінювати власні компетентності і рухатиметься вперед.

Технік самооцінювання є досить багато, їх можна застосовувати на різних етапах уроку, на початку чи завершенні вивчення (теми/розділу), ось деякі із них.

3. Інструментарій самооцінювання

Листки самооцінювання, чек-листки – це ефективні прийоми рефлексії та зворотнього

зв’язку. Їх можна використати на будь-якому уроці та різних етапах уроку в залежності від мети, яку ставить педагог. Для зручності такими листками треба забезпечити кожного учня. На початках використання спостерігатиметься «мінус» - забирає багато часу уроку, та з введенням їх у систему роботи витрати часу стануть мінімальні.

3.1. Листки самооцінки, чек-листки

Оцінювальний лист:

самостійна робота, практичні роботи, тести, диктанти

Уміння (вид діяльності)	Оцінка учня	Помилки	Оцінка учителя
Загальний план будови клітини			
Будова світлового мікроскопа			
Уміння виготовляти вологі препарати			
Дотримання правил техніки безпеки			
Порівняння будови рослинної і тваринної клітин			

Володіння термінами і поняттями			

Листок самооцінювання

(заповнюється по завершенню вивчення теми)

№ за/п	Критерій	Так	Ні	Іноді
1	Регулярно виконував (-ла) домашні завдання			
2	За необхідності консультувався (-лась) з учителем			
3	Покращив (-ла) свої знання і успішність			
4	Брав (-ла) участь у бесідах в ході вивчення матеріалу			
5	Задавав (-ла) уточнюючі запитання, робив (-ла) висновки, порівняння			
6	Володію термінологією з теми			
7	Умію самостійно знаходити матеріал по заданій темі			
8	Готував (-ла) усне повідомлення, творче завдання			
9	Можу розповісти про те, що дізнався (-лась) з цієї теми			

Чек-лист

Знаю	Хочу дізнатися	Дізнався (-лась)

Тема:	Прізвище, ім’я:

Листок самооцінювання роботи в групі (парі)

№ за/п	Критерії	Так	Ні	Частково
1	Я був (-ла) активним (-ою)			
2	Я зрозумів (-ла), як виконати завдання			
3	Я запропонував (-ла) кілька варіантів, шляхів виконання роботи			
4	Я не відволікався (-лась) від основної роботи			

5	Я уважно слухав (-ла), які ідеї пропонують інші учасники			
6	Я дуже хотів (-ла) успішно виконати завдання			

Листок самооцінювання

✔ Напишіть кілька цікавих фактів, про які дізнались на уроці	
✔ Які терміни і поняття запам’ятав (-ла)?	
✔ Які з цих термінів і понять можеш пояснити?	

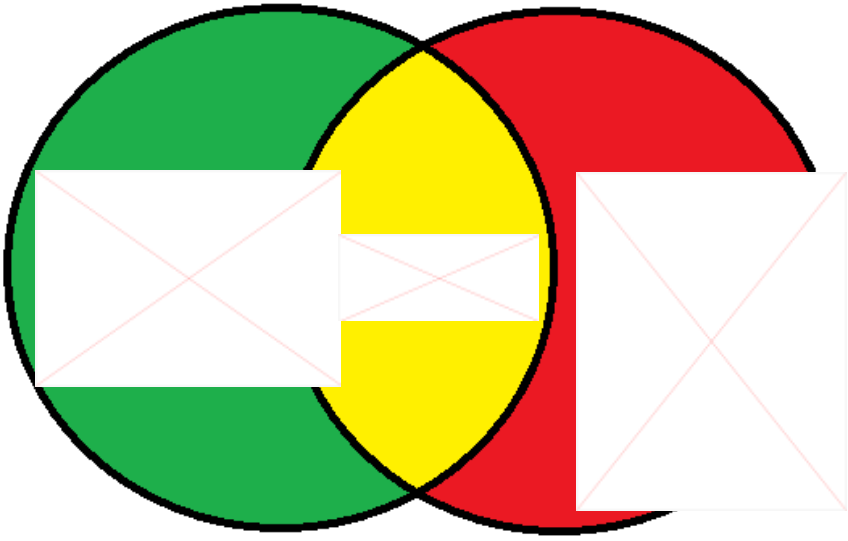
✔ Чи є терміни і поняття, яким визначення дати ще не можеш?	
✔ Що викликало проблеми на сьогоднішньому уроці?	
✔ Чи існують способи, які б могли допомогти тобі краще засвоїти тему?	

Листок самооцінювання

✔ Про що нове дізнався (дізналась) на уроці?	
✔ Що залишилось незрозумілим?	

✔ Що здалось нецікавим?	
✔ Чи потрібне додаткове пояснення?	
✔ Що хотілося б дізнатися додатково з теми?	

Діаграма Вернера

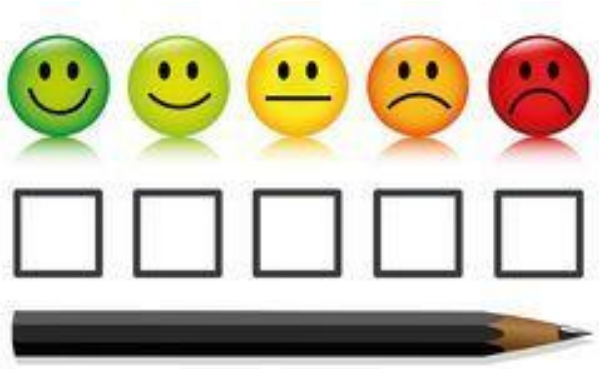

3.2. Сигнальні картки, експрес-картки

Сигнальні картки та експрес-картки – зручний інструмент самооцінювання. Вони містять твердження, питання або зображення, одне (або кілька) з яких має обрати учень. Дизайн карток, кількість, зміст можуть бути різні і залежать від віку, мети, часу на уроці. Таким

способом учень може самостійно контролювати власні досягнення, попросити про допомогу, краще планувати час і роботу, бачити успіхи.

Експрес-картка для самооцінювання

Обведи смайлик, що визначає твій настрій на початку уроку

Матеріал уроку для мене був:

- □ Легкий
- □ Зрозумілий, але треба дещо доопрацювати
- □ Складний
- □ Дуже складний
- □ Не знаю

Обведи смайлик, що визначає твій настрій по завершенню уроку:

Експрес-картка для самооцінювання

Обери одне або кілька тверджень, які відповідають сьогоднішньому уроку:

- □ – все вдавалося легко
- □ – було цікаво
- □ – я старався/ старалась
- □ – не все було зрозуміло
- □ – мені було дуже важко
- □ – відчуваю втому

Чек-лист

Тема:		Прізвище, ім’я:		
Я знаю		Так	Ні	Можливо
		Так	Ні	Можливо
		Так	Ні	Можливо
		Так	Ні	Можливо
Я розумію		Так	Ні	Можливо
		Так	Ні	Можливо
		Так	Ні	Можливо
		Так	Ні	Можливо
Я вмію		Так	Ні	Можливо
		Так	Ні	Можливо
		Так	Ні	Можливо
		Так	Ні	Можливо

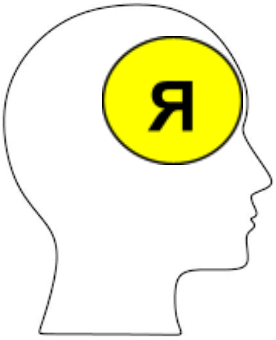
Інтелект-карта

Що привернуло твою увагу? _____
_____

Що нового дізнався (-лась) на уроці?
_____

Як це пригодиться тобі у житті? _____
_____
_____

Який твій найбільший успіх на уроці? _____
_____

Трихвилинна пауза

(зробити паузу і визначитися, що саме незрозуміло, та дати відповіді на запитання)

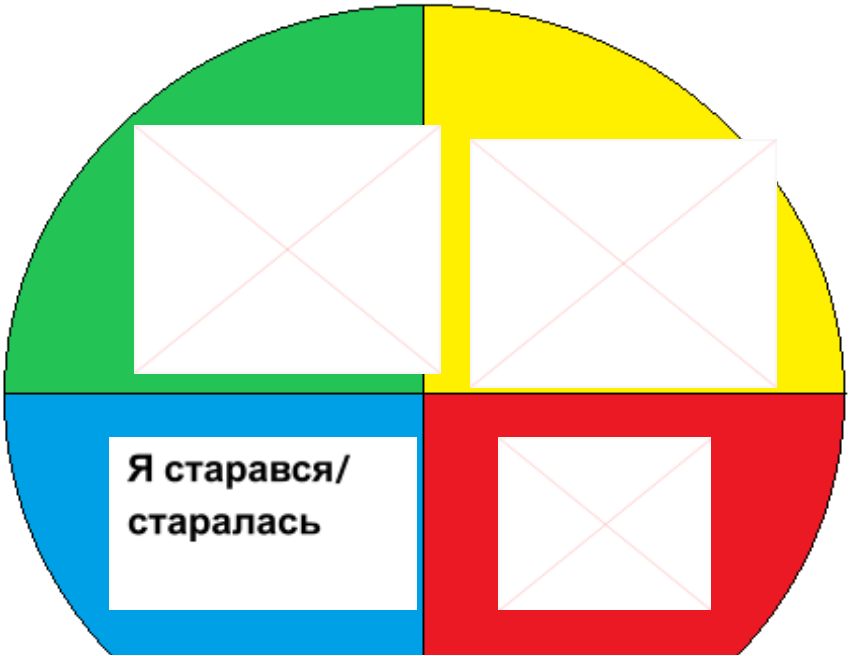
1. Я змінив/ змінила своє ставлення до …
2. Я дізнався/ дізналася більше про…
3. Я здивувався/ здивувалася тому, що…
4. Я відчув/ відчула…
5. Я потребую допомоги у…

Лінійка

(учень може оцінити складність завдань, якість своєї роботи на уроці, свій настрій, враження від уроку, рівень бажання щось робити тощо)

Що оцінюємо														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Експрес-картка для самооцінювання «Коло самооцінювання»

Долоньки

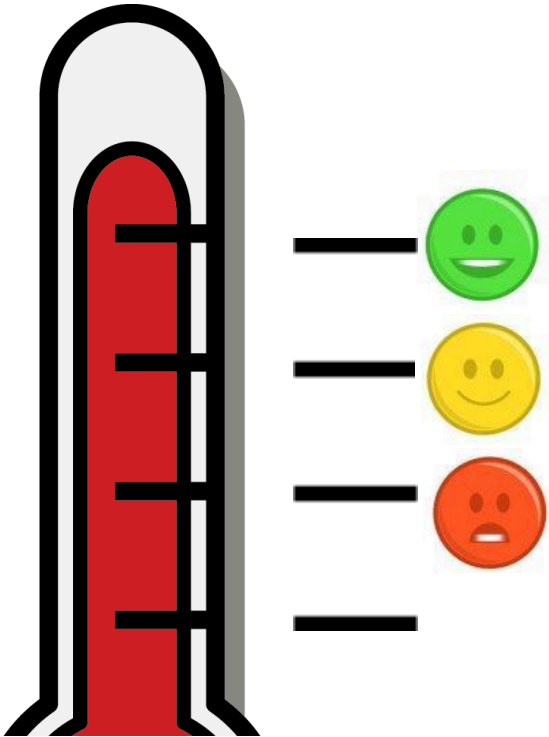
Впораюсь самостійно

Потрібна допомога

Сигнальні «долоньки» сприяють самооцінюванню та вдалому налагодженню зворотнього зв’язку.

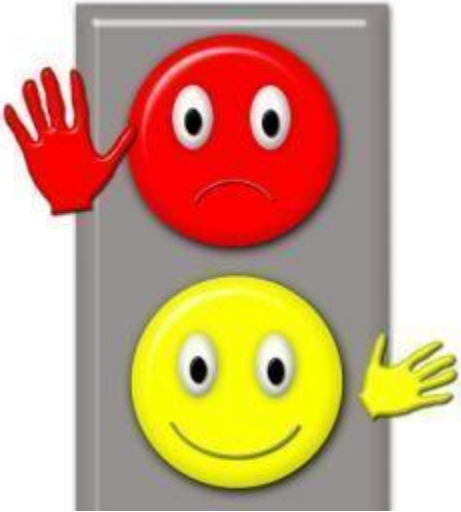
Термометр

Дозволяє «виміряти» рівень засвоєння матеріалу, емоційний настрій, оцінку роботи на уроці, рівень знань з теми, до початку вивчення.

Світлофор звершень

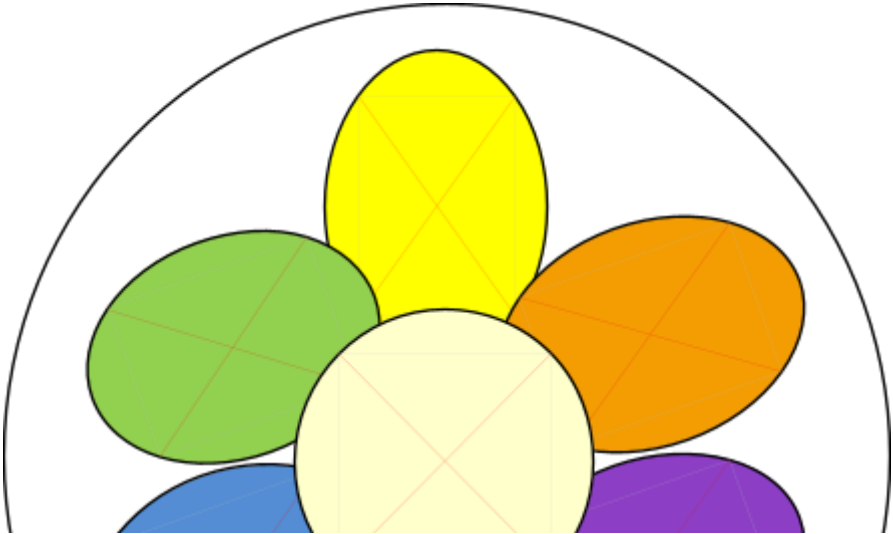

- Потребую допомоги!

- Я працюю, хоча й було важко (я справляюсь).

- Мені вдається. Ура! Все вийшло!

Квітка

3.3 Інші техніки самооцінювання

Як ще дізнатися, чи учні добре засвоїли матеріал, чи їм подобаються методи роботи в класі? Запитання «в лоб» працюють не завжди і для такої рефлексії є наступні техніки самооцінювання.

Зіркове небо

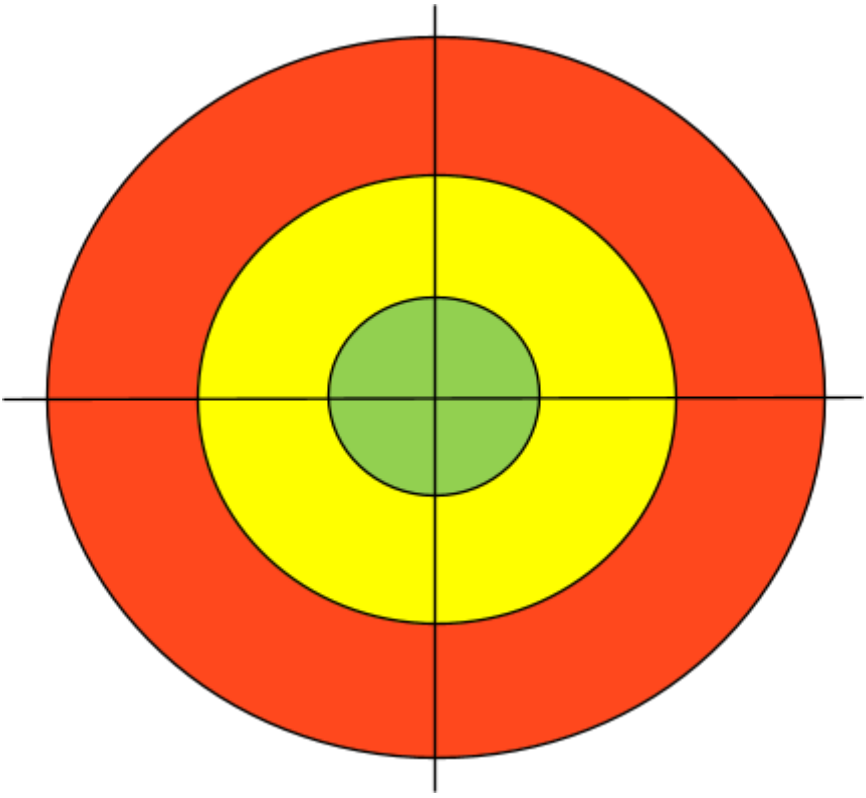

На паперовому макеті зіркового неба (інтерактивній дошці) вчитель кріпить велику паперову зірку, що є символом результативності уроку (досягнення цілей). Учні приклеюють свої зірочки максимально близько/ далеко до великої зірки – відповідно до розуміння отриманої інформації.

У такий спосіб вчитель може проаналізувати глибину обізнаності учнів у тій чи іншій темі, рівень засвоєння матеріалу.

Мішень

На паперовому макеті зображено мішень (або діти в зошиті малюють мішень), яка ілюструє результативність уроку (досягнення цілей). Учні прикріплюють стікери максимально близько/ далеко до центру – відповідно до розуміння отриманої інформації.

Долонька

Кожен палець – це місце, де записують відповідь на запитання. Великий палець – «Мій настрій», вказівний – «Що нового, цікавого я вивчив (-ла) сьогодні?», середній – «Що було важко? Які були труднощі?», безіменний палець – «Мені сьогодні не сподобалося…», мізинець –

«Що б я хотів (-ла) ще вивчити? Що мені було цікаво?».

Експрес-смужки для самооцінювання засвоєння матеріалу уроку

- на уроці було все зрозуміло

- мені все зрозуміло, але потрібно доопрацювати матеріал

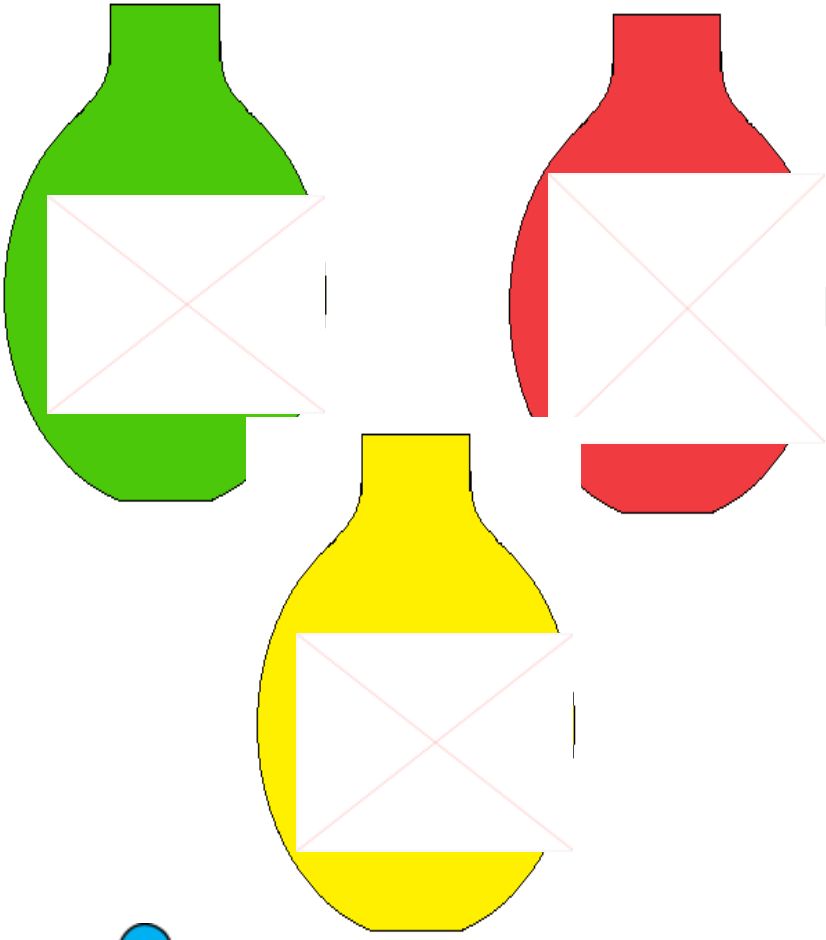
- матеріал уроку для мене не зрозумілий

Дерево досягнень

Три вази

в залежності від рівня засвоєння матеріалу уроку помістити квітку у відповідну вазу

Дерево

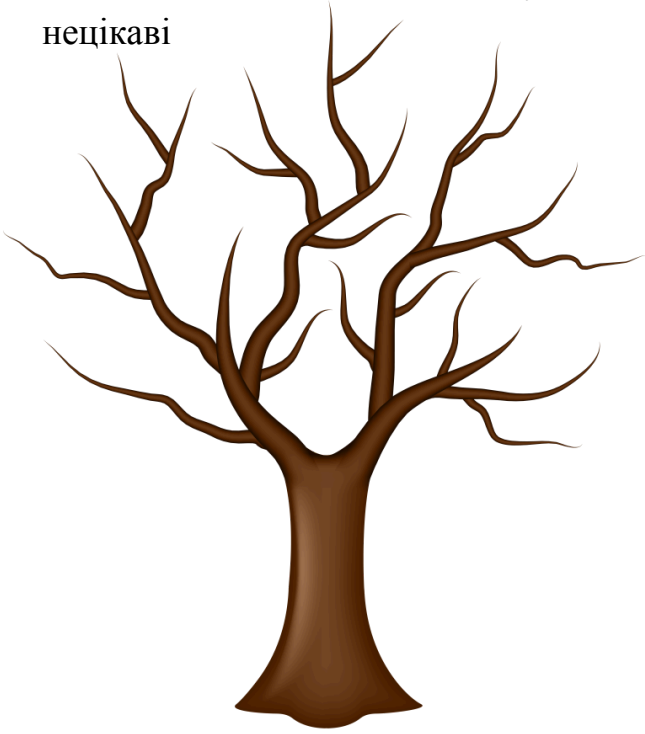
Учні отримують два «яблучка», два «листочки» і завдання:

- написати дві речі, які сподобались чи запам’яталися на уроці

- і дві – що не сподобались чи були нецікаві

«Яблучка» діти ліплять на кроні дерева, а листочки – біля коріння

4. Висновки

Ось базовий інструментарій для здійснення самооцінювання в умовах формувального оцінювання.

Формувальне оцінювання («оцінювання для навчання», або ж «оцінювання без знецінювання») – це система з величезною кількістю методів і

прийомів. Їх слід використовувати комплексно, адже сегментарний підхід успіху не принесе.

Формувальне оцінювання вимагає системності, має стати невід'ємною складовою повсякденного шкільного життя. Це потребує нових підходів до організації навчального процесу й послідовного формування нової культури оцінювання – у центрі яких учень/ учениця та їхні індивідуальні потреби пізнання.

Таким чином, самооцінювання – важливий інструмент як і яким чином покращити якість освіти кожного із здобувачів освіти Нової української школи. І тільки від вчителя, його бажання, вміння, інструментарію, ресурсів залежить ефективність забезпечення якісної освіти шляхом формувального оцінювання.

І на завершення… Найвлучніше про формувальне оцінювання і його вагомість скажуть наступні рядки: «Якщо уявити учнів в образі рослин, то підсумкова оцінка, прийнята для традиційного навчання – це процес простого вимірювання їхнього зросту. Результати

вимірювань будуть цікавими для порівняння та аналізу, але вони самі по собі не впливають на ріст рослин. Формувальне оцінювання, навпаки, схоже на підживлення і полив рослин. Тим самим безпосередньо впливає [illegible]ст».

Запитання для рефлексії:

- А яка Ваша філософія оцінювання?

5. Використані джерела

1. Вишневецька Л. Формувальне оцінювання в сучасній системі оцінювання [Електронний ресурс]. Стаття https://naurok.com.ua

2. Гайдученко Ю. Формувальне оцінювання: інструменти та вправи для вчителя. Як оцінювати без оцінок [Електронний ресурс]. Стаття https://ouk.com.ua

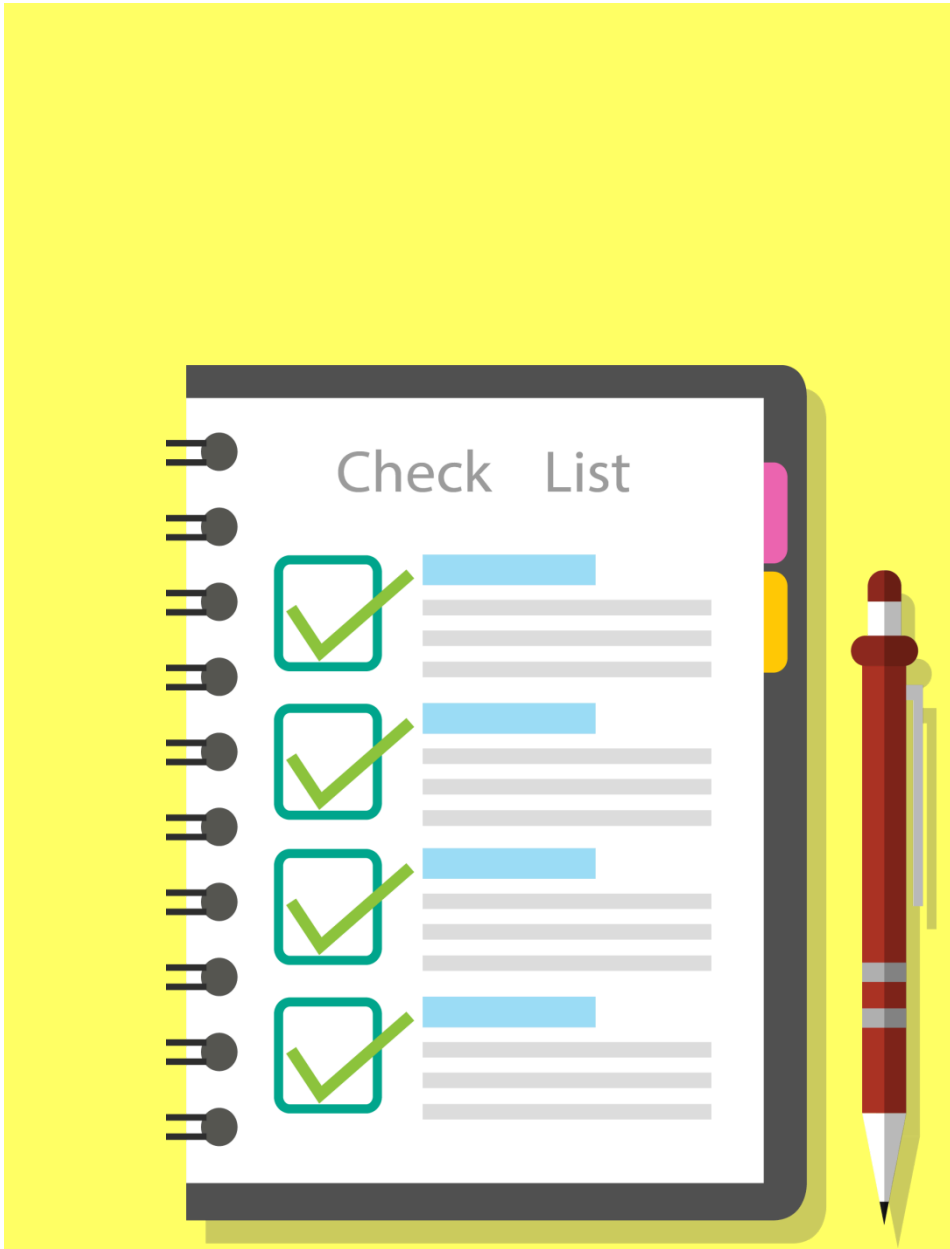
3. Крутій С. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів середньої школи [Електронний ресурс]. Стаття https://vseosvita.ua/library

4. Самооцінювання та взаємооцінювання. Онлайн курс «Оцінювання без знецінювання» [Електронний ресурс]. Стаття https://nus.org.ua

5. Щербак О. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень/ Щербак О., Софій Н., Бович Б.; навчально-методичний посібник – Івано-Франківськ, «Лілея – НВ», 2014. – 136с.

Check List